

УДК 2–264|652|

Іван МОЗГОВИЙ
“АСТРОНАВТИ” В ДОБУ АНТИЧНОГО СВІТУ:
РЕАЛЬНІСТЬ ЧИ ЛІТЕРАТУРНІ МІФИ?

У статті аналізуються стародавні міфи й перекази про повітряні й “космічні” польоти героїв у добу Античного світу.

Ключові слова: політ, орбіта, космічний корабель, міф, крила, боги, подвиг.

Постановка проблеми. В наші дні актуальними знову стають “непізнані літаючі об’єкти” (НЛО) і уфологія (“наука” про НЛО), при тому, що з моди вони ніколи і не виходили. Нины захоплення НЛО справді стає масовим: здається, люди доросли до розуміння того, що прибульці все-таки можуть існувати. Очевидність феномену НЛО сьогодні все менше ставиться під сумнів, навпаки, обговорюється вже не стільки факт їхнього існування, а сама природа явища чи можливість позитивних (а частіше – негативних) наслідків суспільного, культурного або технічного характеру. А на Заході навіть у військових колах можна почути думку, що “мова йде про літальні апарати позаземного походження в нашій атмосфері і що ми повинні ділити наш простір з представниками інших світів”. За таких умов перед наукою рельєфніше постає проблема всебічного вивчення явища, причому не тільки його технічного, але й історичного аспекту.

Аналіз актуальних досліджень. Вже з 26 червня 1947, коли американський пілот Кеннет Арнольд повідомив, що зіткнувся з 9 загадковими плоскими об’єктами (“тарілками”) над Каскадними горами в штаті Вашингтон, у європейських країнах і в США різко зросла зацікавленість проблемою НЛО. При цьому ажіотаж викликали такі події, як “Розуелльський інцидент” (8.07.1947), пропагований як “падіння НЛО” і виявлення “космічного корабля, який розбився об Землю”, а також так звана “Вашінгтонська карусель”, коли над Вашингтоном протягом більш, ніж двох тижнів (12–29 червня 1952) широким масш, за словами ЗМІ, відкрилася можливість спостереження численних НЛО, які кружляли над містом. Більше 60 років спостережень за небом, проведених з того часу військовими пілотами, урядовими чиновниками, вченими, звичайними громадянами, передусім з країн історичного регіону Середземномор’я, ніби наштотували на думку, що феномен НЛО таки є реальністю.

Останні відкриття, зроблені на інших планетах за допомогою зондів, доводять, за словами науковців, існування форм життя бактерій на Марсі; нарешті, відкриття планет, які знаходяться за межами Сонячної системи, аналогічних нашій, історія з легендарною “планетою Нібіру”, ніби то зафіксованою в 1983 під час спостережень на південному полюсі астрономами НАСА американцями Томасом ван Фландернсом і Річардом Харрінгтоном, засвідчують неунікальність Сонячної системи, в якій ми знаходимось. Тож про важливість дослідження проблеми НЛО неодноразово

заявляв Енріко Баккаріні, керівник італійського Національного уфологічного центру.

У 2005 колишній міністр оборони Канади Поль Хелльє під час виступу на конференції в Торонто нагадав про те, що він брав участь у засіданнях НАТО з 1963 по 1967. При цьому екс-посадовець наголосив, що вже незадовго до “Розуелльського інциденту” мав місце епізод спостереження НЛО. В 2008 три гелікоптерники заявили, що вони спостерігали дивний об’єкт над Уельсом, який випускав сильні світлові промені. Отже, виходить, що НЛО літають в нашому небі абсолютно вільно. І не тільки: бажання США повернутися на Місяць до 2020 (після його відвідувань у 1969–1972), мабуть, слід пов’язувати з необхідністю створення бази, яка б дозволила захищати Землю від міжгалактичних атак.

І хоча існуюча, на думку окремих політиків, проблема державної таємниці щодо НЛО разом з небезпекою можливого культурного шоку має змушувати діяти досить обережно при оприлюдненні відповідної інформації, проте в останній час таємне стає все більш відкритим. Так, у середині травня 2008 уряд Великої Британії відкрив доступ до секретних матеріалів про “контакти з інопланетянами” з 1978 по 1987. У Франції Національне космічне агентство надрукувало аналогічні матеріали на сайті. В 2008–2010 матеріали про НЛО оприлюднили Китай, Бразилія, Нова Зеландія. На початку квітня 2011 деякі документи по НЛО розсекретило ФБР. Завдяки цьому сьогодні зміцнюється впевненість у тому, що життя не є виключно монополією Землі. Навіть Ватикан допустив таку можливість. “Можна вірити в Бога і в прибульців”, – заявив теолог-астроном Хосе Габріеле Фюнес.

Контакт землян із НЛОнавами, чого не заперечують деякі прибічники і дослідники ідеї НЛО, мав місце вже в найдавніші часи (палеоконтакт), що відобразилося в численних пам’ятках; їх аналіз лише в минулому столітті обумовив формування цілої системи знань чи уявлень – палеоуфології (науки, що вивчає сліди можливого відвідування Землі в давнину представниками інших цивілізацій). Тобто, сама палеоуфологія є відносно молодою – її вік сягає близько пістоліття, оскільки самостійною вона стала в процесі аналізу археологічних знахідок, предметів, документів, передань, легенд і міфів далекої давнини. Водночас вона є цікавим об’єктом дослідження для науковців. Адже звернення до історії дає змогу реальніше усвідомити проблему космічної природи мислячої істоти.

Метою статті є аналіз античних літературно-міфологічних творів та історичних документів, окремі аспекти яких видаються пов’язаними з вічно молодою проблемою міжгалактичних контактів розумних істот.

Виклад основного матеріалу. В античних переказах і міфах, які дійшли до нас у викладі й літературній обробці та інтерпретації поетів і прозаїків Еллади й Риму, ми знаходимо численні оповіді про повітряні й “космічні” польоти стародавніх людей.

Так, за одним із давньогрецьких міфів, у бога Сонця Геліоса й його коханки, океаніди Клімени, дочки морської богині Фетіди, був смертний син **Фаєтон**, брат небесних німф Геліад. Дитинство він провів у будинку матері,

в східній Ефіопії. Проте, бажаючи довести своє походження від Геліоса, юнак подався через Індію до палацу Геліоса, щоб попрохати в батька дозволу протягом одного дня правити сонячною колісницею. Геліос, який перед тим запрягся водами священної ріки Стікс, що виконає прохання Фаетона, тепер змушений був погодитись, давши попередньо сину настанови, як правити вогненними крилатими скакунами. Піднявшись у височінь на колісниці, в яку його сестри Геліад впрягли коней, Фаетон стрімко понісся по небу:

“Глянув з ефірних висот Фаетон на широкії землі,
Що простяглися внизу, так далеко-далеко, – й од жаху
Зблід, нещасливий, і ноги раптово йому підкосились,
І затуманилось нагло в очах серед дня осяйного” [25, с. 36].

Переляканий юнак не зумів утримати безсмертних коней, збився з дороги й наблизився до Землі, на якій внаслідок цього спалахнули заграви і яка мало не згоріла (чи не було це результатом інопланетного бомбардування Землі в сиву давнину? – *І. М.*). А інди аж засмагли від пекучих сонячних променів. Тож, почувши моління богині Землі Геї, цар богів Зевс, щоб відвернути подальші нещастя, ударом блискавки розбив небесну колісницю, що спричинило загибель нерозсудливого сміливця (тобто, керуючий космічним десантом навів порядок у лавах прибульців? – *І. М.*), тіло якого впало в річку Ерідан, що протікала на крайній Півночі. Поет Овідій так подає опис падіння колісниці (згадаймо загибель шаттла “Челленджера” в 1986! – *І. М.*):

“Сам Фаетон, мов зоря (у вогні його жовте волосся),
Стрімко додолу летить, і снується за ним у повітрі
Слід вогняний, як буває, зоря на погожому небі,
Хоч не впаде, та, здається, ось-ось може впасти” [25, с. 39].

Гесперійських німф Геліад охопив відчай. Вони підняли тіло юнака й поховали його далеко від батьківщини, після чого перетворилися на дерева тополі, а їх сльози затверділи в янтар. Засмучений Геліос уперше цілий день не з'являвся на голубому небі. І тільки заграви пожеж ще довго освітлювали Землю, доки Зевс не наслав потоп, щоб загасити їх...

Ще один грецький міф оповідає, що аргоський цар Акрісій довідався від оракула, ніби він має загинути від руки свого онука. Тоді цар ув'язнив свою доньку Данаю в підземеллі, щоб вона не спізнала чоловіка. Але до дівчини у вигляді золотого дощу проник Зевс, і вона народила від нього сина **Персея**. Стурбований Акрісій наказав посадити Персея і його матір у дерев'яний ящик і кинути його в море. Хвилями ящик був прибитий до о. Серіфа, де нещасних прийняв місцевий мешканець Діктіс, який виховавав дитину. Брат Діктіса, цар Полідект, закохався в Данаю і вирішив оженитися на ній. Коли ж Персей не погодився зі сватанням царя до матері, він отримав царський наказ убити чудовисько Медузу, єдину смертну з трьох горгон. Цар сподівався, що Персей загине при виконанні доручення і тоді він досягне своєї мети.

Персей через певний час прибув до трьох сестер-грай (Пефредо, Еніо, Дейно), дочок Кето й Форка, і заволодів єдиним оком і єдиним зубом, якими вони спільно послуговувалися. Щоб повернути їх, граї погодилися вказати Персею шлях до німф-нереїд, котрі дали йому дивовижні сандалії, чарівну сумку і шолом-невидимку бога Аїда – “німфи дають Персею, який збирається в Лівію для боротьби з Медузою, подарунки: шапочку (шолом – *I. M.*) і [крилаті] сандалії, за допомогою яких він буде перенесений у повітрі (якийсь літальний апарат? – *I. M.*)” [18, с. 230].

Боги теж зробили подарунки сину Зевса: Гермес вручив йому серп чи меч, а Афїна – відполірований щит, у якому все відбивалося, як у дзеркалі. Афїна не могла пробачити Медузі, що та змагалася з нею у вроді. Тож, “взявши від Гермеса кривий стальний серп” і взувшись у крилаті сандалії, Персей здійнявся в повітря й “полетів над океаном” [1, с. 39].

Прибувши в західний край, божественний юнак досяг острова горгон, сестер грай, де серпом він відрубав сонній Медузі голову, яку сховав у сумку Аїда. З тулуба потвори вилетіли діти Посейдона – крилатий кінь Пегас, згодом улюбленець муз і богині пам’яті Мнесімони, і велетень-титан Хрісаор, майбутній батько Герїона:

“Після того як Медузу могутній Персей обезголовив,
Кінь з’явився Пегас із неї і Хрісаор великий” [5].

На цьому пригоди героя не закінчилися, бо “сестри Медузи на крилах переслідують Персея, що летить” [18, с. 370]. Незважаючи на це, Персей зумів врятуватися від Стейно і Евріали, сестер Медузи, бо в чарівній шапочці він був невидимий. Вздовж Північної Африки полетів царевич понад Лівією, де краплі крові з голови Медузи капали на гарячий пісок, породжуючи численних отруйних змій.

А ось за версією Овідія, Персей став відомим навіть в Індії, бо досить дивним способом дістався до західного океану:

“Далі, мов хмарка, багата дощем, по безкрайньому небу
Він то сюди, то туди завертає, на непримиренні
Здавшись вітри, – і, з ефірних висот окидаючи зором
Обриси млистих земель, увесь світ обгинає по колу.
Тричі він Аркти холодні та Ракові клешні побачив.
То поривав його вітер на Схід, то на Захід відносив.
День до завершення йшов. Боячись довірись ночі,
Він у Гесперії, де владарює Атлант, опустився,
Щоб на хвилинку спочить, доки Люцифер, вісник світанку,
Знов не покличе Зорі, а Зоря – колісниці для Сонця” [25, с. 80].

Тут ніби напрошується думка, що подається сучасний опис маневрів космічного корабля на земній орбіті. Як би там не було, Персей відвідав титана Атланта, в саду якого дракон Ладон охороняв яблука гесперид, а звідти полетів понад Ефіопією, де й побачив прикуту до скелі красуню Андромеду.

Юнак приземлився поблизу царівни й почув від неї таку оповідь. Якось мати Андромеди, горда ефіопська цариця Кассіопея, жінка Кефея (брата

Фінея), похвалилася, що її дочка вродливіша за будь-яку з nereїд. Обурені морські німфи поскаржилися на неї богу морів Посейдону. Щоб провчити зухвалу царицю, Посейдон затопив Ефіопію водою і наслав на берег велетенське чудовисько-кита з ногами попереду і риб'ячим хвостом позаду. Чудовисько періодично випливало з морських глибин і спустошувало володіння Кефея. Плачем і стогонами наповнилося його царство. Кефей звернувся за порадою до оракула Аммона-Ра (Зевса) в Лівії, який сповістив, що країна визволиться від страховиська тоді, коли йому пожертвують Андромеду, юну дочку царя. Народ, довідавшись про відповідь оракула, змусив царя прикувати Андромеду до скелі біля моря. І ось тепер вона очікувала страшної смерті.

Захоплений вродою Андромеди, Персей пообіцяв знищити чудовисько, але натомість попросив її руки в царя й цариці. Кефей, який раніше обіцяв віддати Андромеду за свого брата Фінея, змушений був прийняти пропозицію Персея. Злетівши на крилатих сандаліях угору, Персей кинувся згори на морську потвору і вбив її. Але на весіллі в боротьбу з ним вступив Фіней, дядько Андромеди, який на заклик Кассіопеї, що була проти шлюбу Персея, привів озброєний загін. Персей частину суперників перебив, а решту (в т. ч. Фінея) за допомогою голови Медузи перетворив на камені. Забравши з собою **Андромеду**, юнак полетів на о. Серінф, де покарав Полідекта. Потім він поставив царем Серінфу Діктіса. Після цього герой віддав сандалії й сумку Гермесу, шолом-невидимку – Аїду, а голову Медузи – Афіні, яка прикріпила її до своєї егіди (щита). Богиня змішала живу й мертву кров з голови Медузи і віддала її Асклепію, щоб він лікував нею людей. Персей же разом із матір'ю й жінкою повернувся в Аргос у Греції, де став царем і одного разу, під час змагань, випадково вбив диском діда. Так збулося пророцтво. Позбувшись чудесних сандаліїв, Персей більше не літав [1, с. 27–30], аж доки не набув від богів безсмертя... [6].

Про героя **Беллерофонта** (Гіппоноя; спочатку сонячне Божество), сина Главка з Корінфу, онука Сізіфа (чи сина Посейдона) повідомляється, що він випадково вбив брата Деліада і змушений був тікати до двору царя Тірінфу Прета. Сфенебоя, жінка царя, після невдалої спроби спокусити добродішного юнака, оговорила його перед чоловіком. Прет направив Беллерофонта до лідійського царя Іобата, аби той згубив юнака. Іобат наказав Беллерофонту вчинити, здавалося б, непосильний подвиг – убити страхітливе чудовисько Химеру з вогнедихаючою головою лева, тілом кози й хвостом змії. Проте герой за порадою богині Афіни спіймав поблизу Пірени крилатого коня Пегаса, який вилетів з тулуба Медузи, і приручив його. Щоправда, Павсаній говорить про це дещо інакше, наголошуючи, що “з усіх богів Афіна більше за інших покровительствувала в усьому Беллерофонту і навіть подарувала йому Пегаса, приручивши цього коня і своїми руками надівши на нього уздечку” [18, с. 118].

Зі швидкістю вітру полетів герой на Пегасі понад хмарами з Корінфу в Лікію, де жило чудовисько Химера: “Беллерофонт сів на Пегаса, свого крилатого коня, народженим Медузою від Посейдона, здійнявся вгору і

звідти вразив Химеру стрілою з лука” [1, с. 28]. Надалі за допомогою Пегаса він, виконуючи наказ царя, переміг войовниче плем'я солімів. Потім за новим розпорядженням Іобата герой полетів на крилатому коні до войовничих жінок-амазонок, які мешкали поблизу Феміскіри, й також переміг їх. Повернувшись у Лікію, він, перебив місцевих жителів, які за підбурювання Іобата влаштували йому засідку.

Вражений мужністю героя, Іобат віддав за нього свою дочку, а перед смертю передав йому своє царство [6]. Все було б гарно, але, поійнятому пихою, Беллерофонту виявилось й цього замало. Він захотів стати рівним богам-олімпійцям і спробував піднятися на своєму крилатому коні на гору Олімп. Таке високомірство обурило Зевса; він наслав на Пегаса овода, після укусу якого кінь збісився і скинув Беллерофонта на Землю. Герой залишився живий, проте став сліпим і кульгавим та впав у безумство. Нікому більше не потрібний, він довго й безцільно блукав повсюди. А Пегаса забрали на Олімп, де він почав возити блискавки (зброю – *I. M.*) самого Зевса.

В одній зі своїх од давньогрецький поет Піндар зазначав:

“Там не встануть до мідного поля, де престоли богів,
Там крилатий Пегас
Скинув вершника, що рвавсь до небесних урочищ,
У Зевсів схід –
Беллерофонта” [20].

А римський поет Квінт Горацій Флакк (65–8) виражає в цьому зв'язку песимістичну думку, яка здатна зародитися в обивателя:

“Від жадливих мрій Фаетона попів
Хай одверне нас; хай Пегас крилатий,
Той, що скинув геть верхівця земного
Беллерофонта,

Попередить нас: уникай нерівні...” [10, с. 103].

Незважаючи на такі невдачі великих героїв, “космічна тематика” не зникає зі сторінок античної літератури, де й надалі ми зустрічаємо історії про польоти, які є або відображенням спокусливих мрій людей поринути за хмари, або відгуками реальних спостережень НЛЮ. Цікавим у цьому аспекті є міф про художника, скульптора і архітектора **Дедала**, сина Метіона і онука афінського царя Ерехтея (варіант: сина Евмолпа і онука Метіона), та **Ікара**, його сина від Навкрати, рабині Міноса, котрі жили на тисячу років пізніше за Етану.

Навчившись ремеслу в богині Афіни, Дедал став знаменитим митцем [22]. Якось у гніві він убив свого небожа, за що був засуджений афінянами на смерть. Проте йому вдалося втекти на Крит, де він збудував знаменитий палац Лабіринт для царя Міноса (XIV–XIII ст. до н.е.), сина Зевса і Європи. Там був поселений дикий бик Мінотавр, якому афіняни мали приносити людські жертви. Цар не хотів відпускати додому такого чудового будівничого. Коли ж митець допоміг Аріадні, дочці царя, врятувати від бика афінського героя Тесея, Мінос ув'язнив Дедала разом із його сином у Лабіринті. Завдяки сприянню Пасіфаї, жінки царя й дочки Геліоса (сестри

Фаетона), ув'язнені вибралися з темниці. І тоді Дедал вирішив тікати з острова.

Він виготовив для себе й сина крила з пір'я, скріплені нитками й воском. Прив'язавши крила за спину і просунувши руки в петлі, прикріплені до крил, вони з Ікаром здійнялися над землею і полетіли з Криту на північний схід, у бік Малої Азії. Таким чином, Дедал став одним із перших конструкторів літальних апаратів, чиє ім'я донесло до нас міфічне передання. Увагу на це акцентує римський поет Вергілій:

“Сам Дедал ... що з царства Міноса утік,
Крилам довірив життя і осмілився в небо поднятись,
Шляхом небувалим до холодних зірок Ведмедиці...” [2]

Поет Горацій теж вбачає в Дедалові первопрхідця невесних висот:

“Понадземну порожняву
Вперше звідав Дедал на нелюдським крилі...” [10, с. 20].

Оповідь про цей політ знаходимо і в Аполлодора, який зазначає, що “Дедал виготовив крила для себе і для сина, наказавши Ікару, який здійнявся в повітря, не підніматися надто високо, щоб клей, яким були з'єднані крила, не розплавився під промінням Сонця, і не спускатися надто низько до моря, щоб крила не розпалися під впливом морської вологи. Ікар, проте, не зважив на поради батька і, захоплений цим польотом, став підніматися все вище. Клей розплавився й Ікар загинув, упавши в море, назване за його іменем Ікарійським (у східній частині Егейського моря – *І. М.*)” [1, с. 77; 6].

Так “Ікар потонув, і його труп хвилі винесли на острів, що був тоді безіменним, вище Самоса. Тут випадково опинився Геракл; який упізнав труп і поховав його там” [19, с. 187]. Батько нічим не міг зарадити трагедії, тому мусив продовжувати політ сам. “Дедал же благополучно завершив переліт і прибув у сицилійський Камік (місто Інік – *І. М.*)” [1, с. 77], до царя Кокала, де й скінчив свої дні. За пізнішими ж переказами, він все ж таки спромігся повернутися в Афіни [6].

Горацій порівнював безсмертний подвиг Ікара зі славою митця-професіонала, яким, на його думку, поставав поет:

“Незнаним досі, дужим крилом сягну
Висот ефірних – я, двоєобразний
Співець, і кину людні землі,
Звившись, для заздрості недосяжний...”

Уже пружніють, тоншають ноги, вже
Взялись лускою, вже – наче лебідь я:
Вже білий пух на пальцях бачу,
Вже за плечима я чую крила.

Ще мить – і злину, наче Дедала син,
Співучим птахом – ген, де Боспор шумить,
Де Сирти спрагнені гетульські,
Й ген, де простори гіперборейські.

Мене впізнають колх і дакієць той,
Що перед Римом так бадьорить себе,

Далекий скіф, ібер, а далі –
Той, який в Родані гасить спрагу” [10, с. 60].

Не менш вагому оцінку подвигу Ікара дають дослідники сьогодення: “Етана й Ікар (як і килим-самоліт з набагато пізніших арабських казок) мають одну спільну рису, а саме: вони відбивають одвічну людську мрію літати – мрію, яка нині стала настільки буденною, наскільки реальність перевершила мрії цих міфів” [9, с. 177]. Щоправда, залишається питання стосовно того, а чи не були причетні до цих польотів землян представники позаземних цивілізацій.

Ще один “космічний” епізод переданий і черговому міфі, за яким Зевс в образі орла (чи орел Зевса – *I. M.*) викрав вродливого юнака **Ганімеда**, сина троянського царя Іла (бл. 1300 до н.е.), й німфи Каллірої, і відніс його в палац на Олімпі, де той отримав безсмертя і став виночерпієм богів: “Ганімед був викрадений богами, щоб служити виночепієм Зевсу” [18, с. 385]. Аполлоній із Родоса теж зазначає, що Ганімеда

“...в небі

Колись Зевс поселив у себе з безсмертними поряд” [2].

Про цей епізод згадує й Гораций:

“Таким орел є, блискавки-месниці
Крилатий сторож, – серед птахів йому
Юпітер владу дав

Він Ганімеда для нього викрав...” [10, с. 94].

Персонажем міфів був і юний син Келея, царя міста Елевсіна, герой **Тріптолем**, який отримав від богині землеробства Деметри, що виховувала його, сім’я пшениці і першим почав обробляти поле поблизу рідного міста. Деметра подарувала йому чудесну колісницю, запряжену крилатими драконами, на якій Тріптолем за її наказом облетів багато країв і повсюди навчав людей землеробства. В області Ахайї на півночі Пелопоннеса він допоміг стати аграрієм місцевому мешканцю Евмелу. “Кажуть, одного разу, коли Тріптолем заснув, син Евмела **Антей** захотів запрягти драконів у колісницю Тріптолема і самому здійснити посів. Але він упав з цієї повозки і його спіткала неминуча для всіх смерть” [19, с. 45].

Пізніше підступний гетський цар з Подунав’я умертвив одного з драконів Тріптолема і хотів убити героя, але той зумів уникнути біди. Повернувшись додому, Тріптолем заснував Елевсінські містерії на честь Деметри [6]. Згодом богиня перенесла крилатого дракона на небо в якості сузір’я Дракона. Тріптолем теж був узятий богами на небо [8], а за іншими даними – попав суддею в царство померлих [21].

Героєм багатьох міфів є великий грецький герой **Геракл** (XIII ст. до н.е.), син Зевса й Алкмени, жінки героя Амфітріона, який здійснив 12 великих і масу малих подвигів. Згодом його ревнива жінка вручила Гераклу плащ, пропитаний отруєною кров’ю вбитого ним кентавра Несса, який, на думку жінки, мав зміцнити кохання чоловіка. Проте коли під час жертвоприношення на м. Канай (о. Евбея) герой одягнув плащ, він під дією тепла, що йшло від вогнища, прилип до тіла Геракла, завдаючи йому

неймовірного болю. Щоб водночас позбутися страждань, герой зійшов на поховальне вогнище на г. Ойту в землі трахінитів. “Коли вогонь запалав, хмара, яка спустилася з неба (літальний апарат? – *I. M.*), з громом понесла Геракла. Ставши безсмертним (на небі – *I. M.*) і примирившись із Герою (жінкою Зевса – *I. M.*), він оженився на дочці Гери, богині Гебі...” [1, с. 44].

А ще оповідають, що в орхоменського (Беотія) царя Афаманта, сина бога вітрів Еола, й богині хмар Нефели були діти **Фрікс** і **Гелла**. Через інтриги мачухи Іно, дочки Кадма, вони мали бути принесені в жертву Зевсові, щоб урятувати країну від посухи, до якої спричинила підступна Іно. Мати “Нефела ... взявши в Гермеса золоторунного барана (овна – *I. M.*), дала його своїм дітям, щоб вони на його спині перенеслись по піднебессю через землі й моря” [1, с. 14]. Брат і сестра сіли на барана, який піднівся в повітря й полетів на північ. Так “Фрікс на барані покинув місто Орхомен” [2]. Під час польоту Гелла, налякана висотою, впала в протоку, названу її ім'ям (Геллеспонт), а Фрікс потрапив до маловідомої тоді східної країни Еї (Колхіди), де був прийнятий тамтешнім володарем Еетом, який виховав його й оженив на своїй дочці Халкіоні [6]. Барана Еет приніс у жертву Зевсові як опікунові втікачів, а руно повісив на дубі у священному гаї Ареса, яке доручив охороняти невсипущому дракону [17].

Через якийсь час (в XIII ст. до н.е.) на пошуки золотого руна в Колхиду вирушили аргонавти під керівництвом героя Ясона. Серед аргонавтів були **Калаїд** і **Зет** – крилаті брати-близнята Бореади, смертні сини бога північного вітру Борея і Оріфії, дочки афінського царя Ерехтея (1397–1347), брати Клеопатри й Діони. Маючи крила на ногах і на голові, вони завжди діяли швидко й стрімко, як вітер, “і повітря відкривало їм дорогу” [6]. Коли аргонавти дісталися до Фракії, брати звільнили свою сестру Клеопатру й її синів, яких закувала в кайдани друга (після Клеопатри) жінка фракійського царя Фінея. Самого ж Фінея вони врятували від візитів трьох гарпій (хижих і потворних птахів-дів), які несподівано налітали й вихоплювали їжу з його рота. Злетівши на крилах у небо, брати відігнали гарпій до Строфадських островів: “Калаїд і Зет проганяють Гарпій від Фінея” [18, с. 234]. Брати майже наздогнали потвор, але ті все ж вислизнули з їх рук і зникли [2].

Після цього Калаїд і Зет потіли назад у Фракію, де все ще залишалися аргонавти. Згодом брати здійснили багато інших великих подвигів. Під час перебування на о. Кеос вони переконали аргонавтів не чекати Геракла, який вирушив у похід разом з аргонавтами, але тепер змушений був розшукувати слугу Гіласа, викраденого німфами. Аргонавти попливли без Геракла і пізніше обурений герой убив Калаїда й Зета на о. Тенос [6]. За іншою версією, брати постраждали, як їм і було провіщено, через те, що не змогли наздогнати всіх гарпій [1, с. 20].

У поході аргонавтів брали участь і Діоскури, сини Леди, жінки спартанського царя Тіндарея, – смертний **Кастор** (син Тіндарея) і безсмертний Полідевк (син Зевса), та їх двоюрідні брати, **Ідас** і **Лінкей**, сини мессенського царя Афарея, онука Персея. Якось Ідас, проїжджаючи на колісниці, запряженій крилатими кінями, яких йому подарував Посейдон, як

вважалося, справжній батько юнака, викрав у Етолії німфу **Марпессу** і полинув з нею над землею й над водою. Сам бог Аполлон не зміг наздогнати його. Згодом Діоскури й Афарегіди посварилися через поділ стада биків, яких вони разом викрали в Аркадії. Афарегіди хитрістю залишили корів у себе, що обурило Діоскурів. Уночі Діоскуріди пішли в Мессенію і силою забрали в Ідаса стадо, а в самого **Афарея** – двох крилатих коней-лебедів, які літали до хмар. На цих конях вони піднялися в небо над Мессенією, де спіймали лебединих дів **Гілаіру** й **Фебу**, дочок Левкіппа (брата Афарея), наречених Афарегідів, і забрали їх із собою. Отже, “вони (Діоскури – *І. М.*) порушили призначений шлюб дочок Левкіппа [викравши їх силою]” [18, с. 51].

Розгнівані Афарегіди погналися за крадіями, щоб відняти в них коней-лебедів і лебединих дів, але вони не змогли наздогнати “Діоскурів, які несли дочок Левкіппа” [18, с. 319]. Діоскури пролетіли до Тайгету і сховалися в ущелині Тенар. Невдовзі Афарегіди виявили їх і там, але Діоскури знову втекли. Лінкей, володіючи чудовим зором, відшукав схованку суперників і повідомив про їх місцезнаходження Ідасу, котрий відзначався як влучний лучник. Ідас на смерть вразив Кастора, тоді як Лінкей упав від руки Полідевка. Останній теж був убитий Ідасом, який таким чином помстився за смерть брата. Проте Зевс, за словами Аполлодора, “вразив Ідаса блискавкою, а Полідевка возніс на небо” [1, с. 65]. Отже, “коли в синів Афарея відбулася битва з Діоскурами, їх двоюрідними братами, через биків, і Полідевк убив Лінкея, а Ідаса настигла смерть від удару блискавки, то дім Афарея зовсім припинився по чоловічій лінії...” [18, с. 259].

Полідевк же поділився своїм життям із Кастором і “Діоскури були прийняті в число богів” (інопланетяни забрали їх із собою? – *І. М.*). [1, с. 65]. Щоправда, з того часу брати мусили один день жити серед богів, один – серед померлих [8]. За однією з легенд, пізніше Поллукс і його брат-близнюк перетворилися на сузір'я – “Зевс зробив їх сузір'ями Близнюків, або вранішньою і вечірньою зіркою, що символізує зміну життя і смерті, світла й темряви” [13]. Тому й кажуть, що Діоскурам “на голови одночасно упали зірки (засяяли скафандри? – *І. М.*)” [6].

Вождь аргонавтів Ясон, повертаючись із Колхіди, оженився на **Медеї**, доньці царя Колхіди Еета і океаніди Ідії, онуці Геліоса і племінниці Кірки. Медея мала колісницю, запряжену крилатими зміями-драконами, завдяки чому, поринаючи в хмару, могла переноситися з одного району Середземномор'я в інший. Після невдалої спроби повернути престол батька в Іолку і свого вигнання в Корінф Ясон вирішив покинути чарівницю Медею, через яку мав немало проблем. Тож він задумав оженитися на Главці (Креусі), доньці царя Корінфу Креонта. Щоб помститися колишньому невдячному чоловікові, Медея вбила його наречену Креусу і її батька Креонта, а потім – і двох своїх дітей від Ясона. Ясон спробував виламати зачинені двері, що вели в палац, де Медея вчинила злочин. І в цей час у повітрі з'явилася надіслана богом Геліосом і запряжена крилатими

драконами колісниця з Медеєю, біля ніг якої лежали вбиті нею два малолітні сини – Мермер і Ферет.

Охоплений жахом, Ясон попросив її залишити хоча б тіла дітей, щоб він міг поховати їх. Медея не дала йому навіть цього втішення і миттю полетіла на колісниці в Афіни до царя Егея (1282–1234 – *I. М.*): “Медея ... обіцяла царю вилікувати його своїм зіллям від бездітності” і “ з ним жила”, – писав Плутарх у біографії Тесея [22]. Відображаючи весь драматизм ситуації, Сенека вкладає при цьому в уста Медеї наступні слова:

“...Шляхи небесні

Відкриті: чекають дракони, під ярмо схиливши
Лускаті шиї...

В крилатій колісниці мчусь я геть...” [26].

Коли в Афіни прибув Тесея (1234–1204), майбутній цар, син Егея, Медея намагалася отруїти юнака. Не досягнувши бажаного, чарівниця змушена була разом із сином **Медом**, народженим від Егея, перелетіти на колісниці, запряженій драконами, в Колхиду. “Медея ж після того пішла в Афіни і жила з Егеєм, згодом же викрита в тому, що вона затівала зло проти Тесея, повинна була тікати з Афін” у Мідію [18, с. 117].

Вдома за допомогою сина Меда вона повернула престол батьку Еету, вбивши його брата-узурпатора Перса [6]. Лише після цього вони воцарилися в Мідії (Північний Іран), де Медея ввела звичай носіння одягу, який закривав тіло й обличчя (культурний вплив прибульців на землян? – *I. М.*), а Мед заснував місто Екбатани [6].

Коли грецький цар Агамемнон разом із братом Менеласом збиралися вести вождів, які зібралися, на Трою, щоб повернути Єлену, жінку Менелая, яку викрав троянський царевич Паріс, непогода через гнів Афін утримувала їх у порту Авліді в Беотії, бо Агамемнон зверхньо говорив про Афін і на полюванні вбив її лань. Скликавши віщунів, цар почув від них, що він не зможе умилювати Афін, якщо тільки не принесе в жертву свою дочку **Іфігенію**. Агамемнон, почувши це, почав відмовлятися від походу, але хитрий вождь Одиссей зумів переконати його діяти згідно попереднього плану. Проте, коли Одиссей привіз Іфігенію в Авліді і батько збирався принести її в жертву, Афіна пожаліла дівчину і, затуманивши зір греків, підклала замість Іфігенії лань, а дівчину по хмарах перенесла в Таврійську землю і зробила там жрицею в своєму храмі [6]. Пізніше брат Іфігенії Орест разом із другом Піладом повернув її додому.

Напередодні закінчення Троянської війни (бл. 1188 до н.е.) син смертного і богині вранішньої зорі Еос, могутній і самевпевнений **Мемнон** (інопланетянин? – *I. М.*), перенісся з Ефіопії в Іліон і поліг під мурами міста від руки грецького героя Ахіллеса, залишившись в історії як “світлий... син Зоряниці ясної” [8]. **Супутники** Мемнона були перетворені на птахів-мемнонідів, які під час польоту жалібно кричали. Цих птахів зобразив художник Полігнот (V ст. до н.е.) на картині, яка знаходилася в Дельфах [14].

Грецький історик Плутарх описав життя й подвиги засновника Риму і його 1-го царя **Ромула** (753–717), сина бога Марса й Ілії (Реї Сільвії), дочки

альбанського царя Нумітора. Наприкінці свого земного шляху цар зібрав римлян на сходку “за міською стіною, біля так званого Козячого болота, – повідомляє Плутарх у біографії Ромула. – Народ за наказом царя зійшовся на зібрання, аж раптом неописувані, неймовірні зміни відбулися над землею: сонце затемнилось, настала ніч, але не спокійна й мирна, а з приголомшливим громом і ураганними поривами вітру з усіх боків. Багаточисленний натовп розсіявся і розбігся, а сенатори тісно зібралися всі разом. Коли ж сум’яття в природі закінчилось, знову стало світло і народ повернувся, почалися пошуки царя і сумні розпитування, і тут сенатори поклали край його пошукам і проявам надмірної зацікавленості, але наказали всім вшановувати Ромула і поклонятися йому, бо він, за їх словами, вознісся до богів і віднині буде для римлян милостивим богом, як раніше був добрим царем” [23].

Римський історик Тіт Лівій передає цю історію детальніше: “Після здійснення безсмертних цих справ, коли Ромул, скликавши збори біля Козячого болота, проводив огляд війська, несподівано з громом і гуркотом піднялася буря, яка огорнула царя густою хмарою, заховавши від очей учасників зборів, і з того часу не було Ромула на землі. Коли ж непроглядна темрява знову змінилася мирним сяянням дня і загальний жах нарешті улігся, всі римляни побачили царське крісло пустим; хоча вони й повірили отцям (сенаторам – *I. M.*), найближчим очевидцям, що цар був віднесений вихором, все ж, ніби вражені страхом сирітства, зберігали скорботне мовчання. ...Коли місто було охоплений сумом за царем, і ненавистю до отців (сенаторів – *I. M.*), з’явився на сходку Прокул Юлій (альбанець з роду Юліїв – *I. M.*) і заговорив з важністю, хоч і про дивні речі. “Квірити, – сказав він, – Ромул, батько нашого міста, який несподівано зійшов з неба, зустрівся мені цим ранком. У благоговійному жахові стояв я з ним поряд і молився, щоб не зарахувалося мені як гріх те, що дивлюся на нього (вважалося, що на Бога не можна дивитись, тому римляни молились, закривши голову покривалом – *I. M.*), а він промовив: “Іди й сповісти римлянам: необхідно богам, щоб мій Рим став главою всього світу. А тому нехай будуть старанні до військової справи, хай знають самі й нащадкам передають, що нема людської сили, здатної протистояти римській зброї”. І з цими словами віддалився на небо”, де й став безсмертним [11, с. 26–27].

Так раптово й таємниче Ромул був живим забраний на небо, не зустрівшись із богом смерт і Орком. За словами Горація,

“...Ромул наш уникнув

Орка на Марсових дужих конях...” [10, с. 62].

Одну з версій вознесення Ромула передає й давньоримський поет Овідій:

“Схвально Всеволодний кивнув, і завоями хмар непроглядних
Небо вповив, блискавицею світ нажахавши та громом.
І, зрозумівши цей знак, Повелителя згоду виразну,
На колісницю зійшов, обіпершись на спис, і багряним
Дишлом обтяживши коней баских, і бичем замахнувшись,

Мчить стрімголов нездоланий Градів до землі з піднебесся;
Мить – і вже їх осадив на лісистім горбі Палатінскім.
Саме тоді підхопив Іліада, як він перед людом
Суд справедливий вершив. Розплилось у легкому повітрі
Смертнее тіло його. Так і куля свинцева звичайно
В небі зника на очах, із потужної праці злетівши” [25, с. 259].

Після свого обоження перший цар Риму сприймався як бог Квірін –
двійник бога Марса.

Серед найбільш впливових жерців Античності був один таємничий
мудрець-піфагорієць **Абаріс із Гіпербореї** (VI ст. до н.е.), який мандрував по
Греції, “літаючи на подарованій йому стрілі (золотій; може мається на увазі
швидкісний літальний апарат? – *I. М.*) Аполлона Гіперборейського, він
переправлявся через ріки, моря і непрохідні місця, в деякому сенсі ходячи по
повітряю... Літаючи на ній (НЛО – *I. М.*?), він переправлявся через непрохідні
місця, як-то: через ріки, озера, болота, гори і т. д.” [27, с. 97].

Підкреслюючи незвичайність особистості Абаріса, грецький історик
Геродот (V ст. до н.е.) уточнював, що той “мандрував по всій землі зі стрілою
в руках і при цьому нічим не харчувався” [4, с. 246]. Був він учнем Піфагора,
який сам стверджував, що він чув музику, яку породжують небесні тіла, що
рухаються на орбіті [27]. Яким же чином Піфагор був спроможний на це? Чи
не міг він отримати знання “згори”?

Відомий був Абаріс і Платону (IV ст. до н.е.), який вважав його
заклинателем від усіх хвороб. Платон визнавав, що батьківщиною жерця
Абаріса є міфічна країна гіпербореїв, “що живуть за північним вітром” [22].
Чи існувала в дійсності Гіперборея чи вона – вигадка давніх фантастів –
сперечаються донині. Принаймні в античну епоху не сумнівалися в її
реальності, але представляли в самих різних місцях. Знаменитий поет
Стародавньої Греції Піндар (515–438) стверджував, що в країну
гіперборейців не знайти чудесного шляху ні морем, ні сушею. Згідно з
повід’ями, “променистий” Аполлон Дельфійський на зиму зупинявся в країні
гіпербореїв, за що її жителі в якості подяки кожен рік відправляли посланців
з жертвними дарами в святилище божества на Делосі.

Так, може вона ... “висіла” в повітрі чи у просторі як величезна
орбітальна станція?! Виявляється, і для такого, здавалося б, фантастичного
припущення були підстави Так, давньогрецький письменник римської доби
Лукіан із Самосати (бл. 120–180), розповідаючи про плавання одного
грецького корабля в Атлантиці, передає слова мореплавця про пригоду, яка
трапилася там: “Раптом налетів вихор, і, закрутивши наш корабель, підняв
його вгору на висоту близько 300 стадій; потім опустив, але не на море, а
залишив високо в повітрі”. Після тривалої мандрівки “побачили в просторі
перед нами якусь величезну землю, яка була схожа на сяючий і
шароподібний острів і випромінювала сисльне світло. ... Вдень ми не_могли
хорошенько обдивитися все, але, коли настала ніч, поблизу з’явилося багато
інших островів, деякі побільші, інші поменші, але всі вогненного вигляду”
[12].

Невідома “лукіанівська” країна, яка викликає в пам’яті сучасні описи деяких НЛО, виявилася “населеною і родючою”. Цікаве зауваження письменника про те, що “повітроплавці” під собою “побачили якусь іншу землю, а на ній міста і ріки, моря ліси і гори. І ми здогадалися, – передає Лукіан міркування мандрівників, – що внизу перед нами знаходилася та земля, на якій ми живемо” [12].

Все ж на думку більшості давніх істориків, загадкову Гіперборею слід було шукати не в небі, а на землі. Історик Діодор (бл. 90–30 до н.е.) вважав, що “навпроти землі кельтів на Океані є острів не менше Сицилії. Цей острів, який населяють гіперборейці”, родючий і плодоносний, відрізняється ще й хорошим повітрям. На ньому знаходяться “священна ділянка Аполлона і чудовий храм кулястої форми”. Останній факт знову спантеличує – адже святилища подібної форми досі не відомі. Втім, і гіперборейцям приписують незвичайні здібності. “Їм були відомі і чари, і магія, і друїдизм, і чаклунство, і хитрість”, – характеризується загадковий північний народ у давньому рукописі. Не дивно, що з такою середовища вийшов жрець Абаріс, який вражав уяву давніх мешканців своїм умінням літати в повітрі.

Ще одну дивовижну історію про польоти в небо доніс до нас уже згадуваний письменник Лукіан (II ст. н.е.). У його діалозі “Ікароменіпп, або Захмарний політ” (160 н.е.) , що входив до збірки “Істинні історії”, повідомляється про філософа-сатирика **Меніппа** (III ст. до н.е.), який довго розмірковував над природою богів, але не міг досягти істини. Тоді він вирішив повторити подвиг Ікара й дістатися до неба. Про подальші події герой діалогу розповів своєму другові так:

“Ось тоді я вирішив, що єдиний спосіб позбутися мого невігластва – це, озброївшись крилами, самому піднятися на небо. ...Втім, я абсолютно чітко усвідомлював, що ніяким чином не зможу ні відпустити собі крила, не прилаштувавши крила шуліки або орла, – адже тільки вони здатні витримати вагу людського тіла, – я зможу невдовзі здійснити свій намір.

Отже, спіймавши цих двох птахів, я старанно відрізає у орла праве крило, у шуліки – ліве і прив’язав їх міцним ремінням до плечей. Прилаштувавши до кінців крил дві петлі для рук, я почав відчувати свою силу: спочатку просто підстрибував, допомагаючи собі руками, потім, подібно гусям, літав над самою землею, ледве доторкуючись її ногами під час польоту. Проте, помітивши, що справа зрушилася з місця, я рішився на більш сміливий крок: зійшовши на Акрополь, я кинувся зі скелі й ... долетів до самого театру.

Оскільки мій політ відбувся щасливо, я задумав здійснитися вище в небо: піднявшись чи то з Парнету, чи то з Гиметту, я пролетів на Геранею, звідти на Акрокорінф; потім, через Фолою і Еріманф, я досяг Тайгету. Невдовзі я вже настільки звикся зі своїм зухвалим заняттям, що досконало виконував сміливі польоти і, не задовольняючись висотою, доступною для птахів, вирішив піднятися на Олімп; звідти, взявши запас найлегшої їжі, я вирушив прямо на небо. В першу хвилину в мене запоморочилося в голові від великої висоти, але й це я переніс із лігкістю. Прорвавшись крізь густі

хмари і опинившись, нарешті, поблизу Луни (Місяця; в даному випадку в автора він постає як одухотворене небесне тіло жіночого роду – *I. M.*), я відчув деяку втому, особливо в лівому крилі, відрізаному в шуліки. Тому я підлетів до Луни і, присівши на неї, дав собі перепочинок, поглядаючи вниз, на Землю...”, яка через велику відстань уподібнювалася ледве не точці. “Перш за все, земля здалася мені дуже маленькою, значно меншою за Луну, так що з першого погляду, як я не нахилився, не міг розгледіти ні високих гір, ні величезних морів” [24, с. 279–280].

На Луні, яка була сестрою Сонця, Меніпп зустрівся з філософом **Емпедоклом** (бл. 490–430), котрий через зарозумілість кинувся свого часу в кратер Етни, аби довести своє небесне походження; Стовп вулканічного диму підхопив його й переніс на Місяць. Потім Меніпп поспілкувався з самою Луною, яка поскаржилася на філософів, що неправильно розмірковують про її природу. Після цього мандрівник, за його словами, “вирушив прямо вгору, до неба... Скоро Луна, яка закрила від мене Землю, почала здаватися мені маленькою. Залишивши справа Сонце і продовжуючи свій політ серед зірок, я на третій день наблизився, нарешті, до неба” [24, с. 284]. Там він постукав у двері небесного житла. Відчинив Гермес, який провів філософа до Зевса. Меніпп розповів царю богів про те, що філософи руйнують віру в олімпійців, а водночас поставив богам хитромудрі запитання, на які вони не змогли відповісти. Роздратований Зевс вирішив “відняти в нього крила, щоб надалі він більше до нас не з’являвся”, щоб людина ніколи не змогла літати на Небо й сперечатися з богами [24, с. 289]. Після цього Гермес за наказом Зевса відніс Меніппа в Афіни. Незважаючи на іронію при зображенні ситуації, міркування Лукіана досить цікаві й змушують задуматися над тим, яким чином мислитель набув подібних знань про навколоземні й простір.

Римський історик Гай Юлій Обсеквенс (IV в. н.е.), автор збірника різноманітних прикмет і ознак “*Prodigiorum liber*” – “Книги продігій” або чудесних з’явлень, які мали місце в Римі в 249–12 до н.е. (вид. Oudendorp в Лейдені в 1720 і Jahn в Лейпцігу в 1853), опираючись в основному на перекази Тіта Лівія, зібрав багато матеріалів з описом різних небесних явищ. Збереглися описи продігій 190–12 гг. до н.е., решта втрачена.

Ці матеріали можна розглядати як описи НЛО. Ось ряд прикладів: “[216 до н.е.]. Предмети, схожі на кораблі, було видно в небі над Італією... Поблизу Арпінума (180 римських миль на Схід від Рима, в Апулії – *I. M.*) “круглий щит” було видно в небі... Поблизу Капуї небо було в вогні, а видно було фігури, схожі на кораблі...”; “[100 до н.е.] Коли Г. Марій і Л. Валерій були консулами, в Тарквінії, там падав у різні місця... предмет, схожий на палаючий факел, і він раптово з’являвся з неба. Прямуючи від Заходу, об’єкт, схожий на шар чи круглий щит, тримав свій шлях в небі з Заходу на Схід”; “[90 до н.е.]. На території Сполетіума (65 римських миль від Рима, в Умбрії – *I. M.*) вогненний шар золотого кольору впав на землю, обертаючись. Потім, здавалося, що він збільшився в розмірах, відриваючись від землі, й піднявся в небо, де його закрит диск Сонця своїм блиском. Він обертався в напрямку східного квадранта неба” [16].

Більш пізній хронікер непояснюваних явищ, якийсь Конрад Вольфхарт, професор граматики й діалектики, який написав під псевдонімом Lycosthenes збірник “Prodigiorum ac Ostentorum Chronicon” (виданий у 1567), що містить свідчення давніх авторів і згадує наступні події: “[393 н.е.]. Дивні вогні було видно в небі в дні Імператора Феодосія (379 – 395 н.е. – *І. М.*). Якось раптом опівночі з’явився яскравий шар. Він сяяв майже як денна зірка (планета Венера – *І. М.*), поряд із колом Зодіака. Потім було видно, як сяння все зменшувалось, і велика кількість інших сяючих шарів з’явилась поряд з першим шаром. Видовище було схоже на рій бджіл, які літали навколо пасічника, а світло цих шарів було таким, як ніби вони кидались один на одного. Невдовзі вони змішалися разом в одне страшне полум’я, і, далі, вони на очах набрали форми страшного дволезового меча. Дивний перший шар було видно тепер у вигляді рукоятки ефеса, а всі маленькі шари ніби сплавились, сяючи так само яскраво, як і перший шар” [16]. Як бачимо, цей звіт дуже вже схожий на характер сучасної інформації про НЛО та їх маневри.

В добу пізньої Античності на території Західної Римської імперії у зв’язку з повстанським рухом багаудів у Галлії й Іспанії ожили давні кельтські уявлення, тоді як на території Східної Римської імперії поширилося східне релігійно-містичне вчення мітраїзму. У кельтській міфології знаходимо оповідь про якогось персонажа **Фінтана**, супутника ірландської богині Банби, який перевтілюється то в лосося, то в ворона, то в яструба, і при цьому оповідь про нього постає як аналог уельського міфу про героя **Талієсіна**. Головний персонаж мітраїстських міфів – **Мітра** – постає як посередник між верховним зороастрійським богом Ахурамаздою і людьми, багато в чому нагадуючи євангельського Христа. Після низки вчинених чудес він “возноситься” на небо (на літальному апараті? – *І. М.*). Перські перекази й легенди склали зібрання “1000-і казок”, багато оповідей яких про польоти в повітрі вплинули на укладачів арабських казок “1001-ї ночі”, зокрема тих, де оповідалося про політ купця **Сіндбада** на велетенському птахові “Рух” (керованому механізмові? – *І. М.*).

До всього цього слід додати багато історичних і археологічних знахідок, вік яким – тисячі років, хоча нерідко вони вражають досконалістю техніки виготовлення або нагадують речі, властиві швидше сучасному світові, а не далеким предкам. Деякі предмети, виявлені серед давніх руїн, можна виготовити лише сьогодні за допомогою найдосконаліших сучасних технологій, що здається малоімовірним.

Чи не отримали давні люди ці згодом втрачені технології від прибульців, поставивши їм як богам могутні культові комплекси? Так, цікавими видаються культові споруди в **кельтів** (І тис. до н. е.). Не менш таємничі велетенські камені-менгіри, поставлені вертикально й наполовину закопані в землю в Бретані. Алеї менгірів вражають уяву людини й сьогодні. Розміри менгірів різні, вони досягають у висоту 4–5 метрів і більше (вагою 40 тонн), а найбільший менгір у французькій Бретані, нині зламаний, мав висоту 20 метрів і вагу 300 тонн! [15]. За допомогою кого чи чого його можна

було доставити на велику відстань і встановити вертикально? Може це були орієнтувальні конструкції для інопланетян, що ними ж і встановлювалися? А які функції виконувала таємнича “обсерваторія” (чи храм? святилище?) кромлех Стоунхендж у Великій Британії, кожен з каменів якого мав вагу до 50 тонн? І яким чином стародавні люди спромоглися звести цю суперточну в астрономічному відношенні споруду близько 5 тисяч років тому?

Загадок багато. Але вони обумовлюють ситуацію, коли погляди на історію людської цивілізації, які, здавалося б, стали вже стійкими, вступають у суперечність із реальними археологічними фактами. Що це – сліди визитів на Землю представників позаземних цивілізацій на світанку людства? Якщо так, то це по-новому пояснює тисячі (!) історичних фактів, котрі раніше тлумачилися однозначно як міфологічні вигадки...

Висновки. Як бачимо, в античних міфах про “астронавтів” є багато спільних рис. Їх герої часто отримували вищі знання від богів, за що вшановували останніх обрядами, містеріями. Нерідко самі герої походили від богів, були їх “синами”. І такі свідчення стосуються всього Середземномор’я, де поширилася антична цивілізація, з якою, виходить, мали контакти інопланетяни. Дослідження, які проводяться сьогодні за допомогою новітнього обладнання і приладів, дозволяють із деякою долею ймовірності сказати, що можливо на нашій планеті вже в далекому минулому гостювали прибульці з інших світів. Ймовірно, саме вони тисячі років тому назад постали в очах землян таємничими істотами, “богами” з могутньою силою, здатними прибирати гори, за долю секунди створювати озера, зводити грандіозні споруди. Хто вони і звідки, коли саме прибули і яку мету мають у нашому світі? На ці питання намагаються підпровісти палеоофологи, хоча питання потребують більш всебічного і багатогранного наукового дослідження.

Література

1. Аполлодор. Мифологическая библиотека / пер. В. Г. Борзуховича. – Л. : Наука, 1972. – 215 с.
2. Аполлоний Родосский. Аргонавтика [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <http://lib.rus.ec/b/344212/read#t2>
3. Вергилий П. М. Энеида [Электронный ресурс]. – Режим доступа : http://tapirr.narod.ru/texts/poetry/vergiliy_eneida.html#ТОС_id3112197
4. Геродот. История / пер. и примеч. Г. А. Стратановского. – М. : АСТ ; АСТ МОСКВА, 2006. – 696 с.
5. Гесиод. О происхождении богов (Теогония) [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <http://lib.ru/POEEAST/GESIOD/theogonia.txt>
6. Гигин. Мифы [Электронный ресурс]. – Режим доступа : http://annales.info/ant_lit/gigin/gigin01.htm
7. Гомер. Одиссея / пер. Бориса Тена. – Х. : Фоліо, 2001. – 547 с. [Электронный ресурс]. – Режим доступа : http://ae-lib.org.ua/texts/homer__odyssey__ua.htm#11
8. Гомеровы гимны. V. К Деметре [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <http://ancientrome.ru/antlittr/homer/hymn/demetra.htm>
9. Замаровський В. Спочатку був Шумер / В. Замаровський. – К. : Веселка, 1983. – 207 с.
10. Квінт Горацій Флакк. Твори / Флакк К. Г. / перекл. з латин., передм. та прим. А. Содомори. – К. : Дніпро, 1982. – 254 с.

11. Ливий Тит. История Рима от основания Города : в 3 т. – Кн. 1–10 / сост. коммент. Н. Е. Бодянская, Г. П. Чистяков. – М. : Ладомир, 2002. – Т. 1. – 702 с.
12. Лукиан Самосатский. Правдивая история [Электронный ресурс]. – Режим доступа : http://krotov.info/acts/02/03/lukian_47.htm
13. Макробий. Сатурналии [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <http://lib.rus.ec/b/297849/read#t6>
14. Мемнон (мифология) [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <http://ru.wikipedia.org/wiki>
15. Менгир [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <http://ru.wikipedia.org/wiki/%D0%9C%D0%B5%D0%BD%D0%B3%D0%B8%D1%80>
16. НЛО в истории // [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <http://enigma-project.ru/articles/nlo>
17. Овидий. Фасты [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <http://ancientrome.ru/antlitr/ovidius/index.htm>
18. Павсаний. Описание Эллады : в 2 т. – Т. 1. Кн. I–VI / пер. с древнегреч. С. П. Кондратьева под ред. Е. В. Никитюк. – М. : Изд-во АСТ; Ладомир, 2002. – 492 с.
19. Павсаний. Описание Эллады : в 2 т. – Т. 2. Кн. VII–X / пер. с древнегреч. С. П. Кондратьева под ред. Е. В. Никитюк. – М. : Изд-во АСТ; Ладомир, 2002. – 503 с.
20. Пиндар. Истмийские песни [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <http://ancientrome.ru/antlitr/pindar/pindar01.htm>
21. Платон. Апология Сократа [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <http://psylib.org.ua/books/plato01/01apols.htm>
22. Платон. Ион [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <http://psylib.org.ua/books/plato01/13ion.htm>
23. Плутарх. Сравнительные жизнеописания : в 2 т. / изд. подг. С. С. Аверинцев, М. Л. Гаспаров, С. П. Маркиш ; отв. ред. С. С. Аверинцев. – 2-е изд., испр. и доп.. – М. : Наука, 1994. – Т. 1. – 704 с. [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <http://ancientrome.ru/antlitr/plutarch/sgo/teseus-f.htm>
24. Поздняя греческая проза. – М. : Гослитиздат, 1960. – 695 с.
25. Публій Овідій Назон. Метаморфози / Назон П. О. / перекл. з латин., передм. та прим. А. Содомори. – К. : Дніпро, 1985. – 301 с.
26. Сенека. Медея [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <http://ancientrome.ru/antlitr/seneca/tragedy/medea-f.htm>
27. Фрагменты ранних греческих философов. – Ч. 1 : От эпических теокосмогоний до возникновения атомистики / изд. подг. А. В. Лебедев. – М. : Наука, 1989. – 575 с.

Summary

Mozgovyi Ivan. “Astronauts” in days of the Ancient World: reality or literary myths?

Ancient myths and remittances about air and “space” characters’ flights in days of the Ancient World are analysed in the paper. Numerous narratives Greek authors about the mythical heroes (Phaeton, Perseus, Bellerophon, Icarus, Medea etc.) relevant for their air travels are considered. The author appeals to the classics of Greek literature (Homer, Virgil, Pausanias, Apollodorus, Pindar and others), whose lyrics actually emerged as axiomatic treatment myths that could have a realistic basis. The relevant texts from literature of the Roman era interpreted through the prism of a possible connection with stories about UFOs. Strange natural phenomena and deeds of heroes, exceptional material of antiquity though woven into the mythological system, but demonstrate the possibility of rational interpretation.

Keywords: *flight, orbit, spacecraft, myth, wings, gods, feat.*